

Cyberprzemoc – zagrożenie w sieci

Korzystanie z elektronicznych środków przekazu w dzisiejszych czasach stanowi dla dzieci i młodzieży podstawę do podtrzymywania kontaktów rówieśniczych i koleżeńskich. Niestety, wraz ze wzrostem dostępności nowoczesnych technologii rośnie ryzyko narażenia dzieci i młodzieży na zagrożenia płynące m.in. z korzystania z Internetu czy telefonów komórkowych. W związku z tym od kilku lat bardzo aktualnym problemem w szkołach stało się zjawisko cyberprzemocy, które – jak wskazują liczne statystyki – jest dla dzieci i młodzieży codziennością.

Rozmowa z Panem Jerzym Ossolińskim z Referatu do spraw Nietletnich i Patologii Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie.

Aleksandra Skiba: *Możemy wyróżnić kilka rodzajów przemocy: fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną, zaniedbywanie. Czy cyberprzemoc możemy uważać za kolejny rodzaj przemocy czy też jest ona jednym z aspektów wyżej wymienionych rodzajów przemocy?*

Jerzy Ossoliński: Można powiedzieć, że cyberprzemoc jest to przemoc psychiczna z użyciem elektronicznych środków przekazu. Najczęściej narzędziem cyberprzemocy jest komputer czy telefon komórkowy. Jeżeli mówimy o Internecie to najczęściej zjawisko cyberprzemocy obserwujemy na forach internetowych, czatach czy blogach. Nie jest to jedno konkretne przestępstwo czy wykroczenie; jest to całe spektrum zachowań niezgodnych z prawem, które są popełniane przy użyciu elektronicznych środków przekazu i które regulowane są przez różnego rodzaju przepisy w zależności od tego, z jakim zachowaniem mamy do czynienia.

A.S.: *W takim razie, jakie zachowania mogą mieć znamiona cyberprzemocy?*

J.O.: Cyberprzemoc to takie zachowania jak np.: groźby czy nękanie kogoś za pomocą telefonu komórkowego lub Internetu, podszywanie się pod kogoś w wiadomościach mailowych czy na portalach społecznościowych, naruszanie tajemnicy korespondencji poprzez włamywanie się na konta mailowe, publikowanie i rozsyłanie zdjęć, filmów lub informacji, które kogoś obrażają, tworzenie ośmieszających komentarzy i profili internetowych, czy też po prostu publikowanie czyjegoś wizerunku bez pozwolenia. Cyberprzemoc może mieć znamiona wykroczenia, przestępstwa lub też może być regulowana przepisami kodeksu cywilnego. W zależności od tego, jaki jest to czyn, stosowane są odpowiednie przepisy. Na przykład straszenie kogoś poprzez stosowanie gróźb karalnych za pomocą elektronicznych środków przekazu jest przestępstwem i jest to czyn skodyfikowany w kodeksie karnym podobnie jak nękanie kogoś – czyli stalking lub rozpowszechnianie treści pornograficznych. Natomiast złośliwe niepokojenie kogoś czy rozpowszechnianie treści wulgarnych jest rozpatrywane jest pod kątem kodeksu wykroczeń. W odniesieniu do osób nietletnich, a takimi zajmujemy się w ramach swoich czynności służbowych stosuje się przepisy Ustawy o postępowaniu w sprawach nietletnich.

A.S.: *Powiedział Pan, że za cyberprzemoc możemy również uznać publikowanie czyjegoś wizerunku bez pozwolenia. Jak zatem można ustosunkować się do tego stwierdzenia wiedząc, że codziennie miliony osób udostępnia na portalach społecznościowych zdjęcia, na których widnieją nie tylko one same ale również inni ludzie?*

J.O.: Jeżeli nikt nie ma nic przeciwko temu, że np. na portalu zostały zamieszczone zdjęcia z wycieczki czy imprezy szkolnej, itp. to wiadomo, że nie dzieje się nic złego ale często jest tak, że młodzież robi sobie nawzajem zdjęcia w sytuacjach niekomfortowych, często nawet intymnych np. w szatniach czy toaletach i potem te zdjęcia są rozpowszechniane i rozsyłane wśród rówieśników przez telefony komórkowe, portale społecznościowe, pocztę elektroniczną w ten sposób narażając

kogoś na ośmieszenie, poniżenie i właśnie wtedy mam do czynienia z cyberprzemocą.

A.S.: *Jakie są skutki cyberprzemocy dla osób, które jej doświadczyły?*

J.O.: Osoby pokrzywdzone przez cyberprzemoc czują się upokorzone i zranione, odczuwają wstyd i bezradność z powodu tego co się stało. Boją się, że ośmieszające zdjęcia czy film obejrzy mnóstwo osób. Dla dziecka jest to szczególnie dramat, gdyż najczęściej dochodzi do takich zachowań w grupie rówieśniczej, w której dziecko przebywa na co dzień i która ma dla niego bardzo duże znaczenie. To, jak dziecko jest widziane przez grupę rówieśniczą wpływa na jego samoocenę, na poczucie własnej wartości, a idąc dalej - może wpływać na wyniki w nauce, na absencję, wagary, frekwencję w szkole, itp.

A.S.: *Czy dzieci będące ofiarami cyberprzemocy zgłaszają to, co im się przytrafiło na Policję?*

J.O.: Zdarza się, że rodzice zgłaszają to bezpośrednio na Policję, czasem same dzieci mówią o tym nauczycielom w szkole czy pedagogom. Szkoły informują nas o takich zachowaniach. Bardzo często są to poważne sprawy, kiedy mamy do czynienia z czynami karalnymi. Trudności nastęcza fakt, że ofiary cyberprzemocy odczuwają lęk czy wstyd i trudno im mówić o tym co się wydarzyło i co przeżyły. Dlatego też bardzo ważne w takich sprawach są działania profilaktyczne jak np. zajęcia na temat cyberprzemocy w szkołach. W ramach swoich czynności organizujemy spotkania skierowane do dzieci i młodzieży, w trakcie których prezentujemy filmy profilaktyczne, prezentacje, prowadzimy pogadanki i dyskusje. Informujemy młodych ludzi, aby mieli odwagę zgłaszać tego typu problemy, ponieważ jeżeli szybko się zareaguje, to działanie niezgodne z prawem zazwyczaj ustaje. Najczęściej bierze się on po prostu z niewiedzy młodzieży.

A.S.: *Co to znaczy, że problem cyberprzemocy pojawia się często w wyniku niewiedzy?*

J.O. Dzieciom i młodzieży wydaje się, że są po pierwsze bezkarni, po drugie, że są anonimowi, a po trzecie, że tak naprawdę to robią sobie żarty i nie jest to nic złego. Nie mają świadomości, że np. rozsyłając ośmieszające kogoś zdjęcia lub filmy robią komuś krzywdę i często łamią prawo.

A.S.: *Jakie konsekwencje niesie za sobą cyberprzemoc jeśli chodzi o jej sprawców?*

J.O.: Jeżeli poczynimy ustalenia, które będą wskazywały na zaistnienie czynu karalnego bądź też przejawu demoralizacji, podejmujemy czynności związane z przyjęciem zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, zbieramy dowody bądź informacje o przejawach demoralizacji, które dalej są przesyłamy do Sądu Rodzinnego – są to procedury dotyczące osób nieletnich. Osoby między 13 a 17 rokiem życia odpowiadają za czyny karalne przed Sądem rodzinnym. Konsekwencje w przypadku cyberprzemocy są wówczas różnorakie i zależą od wielu okoliczności – może być to upomnienie, zobowiązanie do przeproszenia kogoś czy naprawienia szkody, może być to nadzór kuratora sądowego, a jeżeli środki te okażą się nieskuteczne, sprawca może zostać umieszczony w ośrodku wychowawczym czy zakładzie poprawczym. Natomiast jeżeli dana osoba skończyła już 17 lat, odpowiada już jak osoba dorosła czyli przed Sądem karnym i konsekwencje dla takich osób są już dużo poważniejsze – stosuje się wobec nich przepisy kodeksu karnego czy kodeksu wykroczeń

A.S.: *Co powinni wiedzieć rodzice aby rozpoznać, że ich dziecko padło ofiarą cyberprzemocy?*

J.O.: Rodzice często nie mają świadomości, że ich dziecko spędza bardzo dużo czasu przed komputerem, nie wiedzą, że ma założone konta na portalach społecznościowych oraz co w sieci ogląda, jakie udostępnia zdjęcia czy filmy, z kim koresponduje, co i w jaki sposób komentuje.

Rodzice powinni przede wszystkim wykazać większe zainteresowanie zachowaniem swoich pociech w świecie wirtualnym, aby w razie potrzeby móc zapobiec przykrym czy nawet tragicznym konsekwencjom. Jako przykład można w tym miejscu przytoczyć fakt samobójczej śmierci nastolatka z Bieżunia, do której doszło w maju tego roku. Z kolei świadkowie cyberprzemocy np. koleżanki i koledzy osób doświadczonych takimi zachowaniami przede wszystkim nie powinni przekazywać dalej ośmieszających czy godzących w inne osoby treści i zgłaszać takie przypadki Policji, nauczycielom - przede wszystkim osobom dorosłym lub skorzystać z dostępnych telefonów zaufania.

A.S.: Z rozmowy wynika, że wśród instytucji, do których można zwrócić się o pomoc w związku z cyberprzemocą wśród dzieci i młodzieży jest przede wszystkim Policja, szkoła. Gdzie jeszcze można szukać pomocy?

J.O.: Pomocne są także strony internetowe takie jak: www.dyzurnet.pl, www.cyberprzemoc.pl, www.helpline.org.pl, www.dzieckowsieci.fdn.pl, www.saferinternet.pl. Można tam znaleźć najważniejsze informacje dotyczące radzenia sobie z tego typu problemami. Funkcjonują też telefony zaufania dla dzieci i młodzieży: 116 111, a także dla rodziców i nauczycieli dostępny w sprawach bezpieczeństwa w sieci: 800 100 100.

A.S.: Dziękuję za rozmowę.

Rozmawiała - Aleksandra Skiba, pracownik Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Górnem.